

Promemoria Suomen suhdannetilastosta

1.6.1939

Suomen Pankin Suhdannetutkimusosaston Neuvottelukunnan helmikuun 10 p:nä 1939 pidettyä kokousta varten laadittiin Osastossa promemoria käytettävissä olevasta Suomen suhdannekehitystä esittavasta tilastosta. Neuvottelukunnan jäseniä pyydettiin tekemään täydentäviä huomautuksia promemorian johdosta. Saatujen lausuntojen perusteella on edellä mainittua promemoriaa täydennetty ja laadittu siten esillä oleva selostus Suomen suhdannetilastosta.

Tohtori A.E. Tudeer laati vuonna 1930 Taloudelliselle Neuvottelukunnalle selvityksen "Suomen konjunktuuritilaston kehittämisestä". Julkaisun toisessa luvussa "Nykyinen tilastoaineisto ja sen täydentämisen" selostettujen tietojen lisäksi on nykyisin käytettävissä eräiltä aloilta täydellisempää tilastoaineistoa, kuin mitä mainittua esitystä laadittaessa oli asianlaista. Seuraavassa selostetaan tärkeimpiä tässä suhteessa aikansaatuja parannuksia.

A. Nykyisin käytettävissä oleva tilastoaineisto.

Aikakautisiin taloudellisiin julkaisuihin on tullut lisää "Talouselämä"-niminen viikkolehti, jossa julkaistaan ns. yleinen suhdanneindeksi siihen sisältyvine erikoisindeksisarjoineen.

B. Rahamarkkinat

Säästöpankkien lainannosta saadaan nykyisin tiedot neljänneksittäin. Lyhytaikaisista ulkomaisista veloistamme ja vastaavasti lyhytaikaisista saatevistamme laati tri Tudeer laskeleman puolivuositain. Nämä tiedot julkaistaan Unitas-neljänneksivuosijulkaisussa.

Pankkien ^{ja pankkiriikotteiden} ulkomaille ja ulkomailta välittämistä arvopapereista saadaan nykyisin tiedot neljänneksittäin.

Suomen Pankissa suoritetaan tutkimusta kokonaisluottovolyymista sekä setelistön kausi- ja suhdannevaihteluista.

Arvopaperimarkkinain kehitystä kuvaavana on nykyisin käytettävissä "Unituksen" osake- ja obligatioindeksi.

C. Tuotanto

Teollisuuden suhdanneasemaa koskevaan tilastoomme on saatu kipeästi kaivattu parannus, senjälkeen kuin Unitas-neljänneksivuosijul-

kaisussa alettiin julkaista teollisuustuotannon volyymin ja arvoa koskevia indeksisarjoja. Tiedot kootaan neljännesvuosittain ja indeksit lasketaan kullekin kuukaudelle. Indeksit ovat kausivaihteluista puhdistettuja. Yleisindeksien lisäksi laaditaan erikseen indeksit vientiteollisuudesta ja erikseen kotimarkkinateollisuudesta. Vientiteollisuuden alaan luetuista teollisuuksista julkaistaan sitäpaitsi erikoisindeksit erikseen sahatuista puutavaroista ja erikseen paperiteollisuuden tuotteista. Kotimarkkinateollisuuden alaan luetuista teollisuuksista taas laaditaan erikoisindeksit a) metallitavaroista ja koneista, b) tekstiilitavaroista, c) rakennusaineista sekä d) ravinto- ja nautintoaineista. Meidän oloissamme, joissa vienti yleensä "johtaa" suhdannekehitystä, on indeksien laatiminen erikseen kotimarkkina- ja erikseen vientiteollisuudesta ollut tarkoituksenmukaista. Suurissa maissa seurataan yleisesti teollisuuden kehitystä erikseen tuotantotavarateollisuudessa ja erikseen kulutustavarateollisuudessa, koska tuotantotavarateollisuuden on havaittu "johtavan" suhdannekehitystä: tuotantotavarateollisuus kasvaa ja vastavasti supistuu paljon jyrkälläliikkeisemmin kuin kulutustavarateollisuus tyypillisessä suhdannekiertokulussa. Meidän oloissamme viimeainittu jako ei näytä niin tärkeältä kuin suurissa teollisuusmaissa. "Unitas" julkaisee kuitenkin myös teollisuustuotannostamme indeksit erikseen tuotantotavarateollisuuksista ja erikseen kulutustavarateollisuuksista. Tuotantotavarateollisuuksiin on luettu koko vientiteollisuus sekä lisäksi kotimarkkinateollisuudesta metalli- ja koneteollisuudet, rakennusaineteollisuudet sekä nahkateollisuus. Kulutustavarateollisuuksiin on otettu kolme kotimarkkinateollisuuden haaraa, nimittäin ravinto- ja nautintoaineteollisuudet, kutomateollisuus sekä jalkineiteollisuus.

Kaikkien indeksien perusvuonna oli alkuaan vuosi 1926. Näin julkaistiin indeksisarjoja vuoden 1938 loppuun saakka. Vuoden 1939 "Unitaksen" toisessa numerossa siirryttiin uusiin sarjoihin käyttämällä perusvuotena vuotta 1935. Mainituksessa numerossa on julkaistu selostus näin lasketuista indeksisarjoista. Mainittakoon vielä, että Kansainliiton tilastollisessa kuukausijulkaisussa "Monthly Bulletin of Statistics" julkaistaan "Unitaksen" lähettämien tietojen mukaan tiedot Suomen teollisuustuotannon volyymin kehityksestä samman tapaan kuin muistekin maista.

Perusvuonna käytetään tässä julkaisussa vuotta 1929. Eriksien julkais-
taan yleisindeksi ja erikseen indeksit tuotantotavaroista ja kulutus-
tavaroista. "Unitas" on siis jatkuvasti laatinut ja Kansainliiton
taloudelliselle tutkimusosastolle toimittanut myös indeksilaskelmat
neljännesvuosittain (kullekin kuukaudelle laskettuna) erikseen tuotan-
totavaroista ja erikseen kulutustavaroista. Itse Unitas-neljännesvuosi-
julkaisussa on vuoden 1935 vuosikerran ensinumerossa julkaistu indeksit
tuotanto- ja kulutustavaroista vuosilta 1926-1934 sekä vuoden 1939
toisessa numerossa vuosilta 1935-1938 (vrt. myös diagrammia vuoden 1939
ensinumerossa, s. 17.).

Tuotantoindeksien lisäksi "Unitaksessa" julkaistaan tiedot
myös vientiteollisuuden tilausreserveistä.

Sosiaalisen Tutkimustoimiston toimistopäällikön G. Modeenin
ilmoituksen mukaan on teollisuuden työmarkkinatilastoa "ajateltu uudis-
taa ensi vuoden alusta alkaen siten, että se tehdään edustavammaksi ja
että teollisuuden kokoonpanon kehitys edellisen basisvuoden, vuoden
1926, jälkeen otetaan tarkemmin huomioon eri teollisuushaarojen yritys-
ten valinnassa."

Maaloudellisen tuotannon kehitystä osoittavaan tilastoon
saadaan lähiaikoina parannuksia. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitok-
sen johtajan tri O.W. Willandtin ilmoituksen mukaan "markkinoille tule-
vien maataloustuotteiden paljouksien vaihtelua kuukausittain voitaneen
vastedes selvittää entistä suuremmalla varmuudella sen maataloustuot-
teiden vientiliikkeiltä saatavan aineiston pohjalla, jota markkinatutki-
muslaitos on kuluvana vuonna ryhtynyt keräämään. Tietoja hankitaan seu-
raavista tuotteista: voi, juusto, kananmunat, naudanliha, sianliha,
lampeenliha ja siipikarjanliha. Näiden tuotteiden kuluvaan vuoden eri
kuukausina markkinoille tulevista määristä saataneen ensi kerran tieto-
ja vuoden puolivälissä". Tiedot julkaistaan "Pellervo"-lehdessä.

Rakennustuotantos koskevasta tilastosta tullessaan lähtimään eri
selostus.

D. Työttömyys

Työttömyyskortistot, joita pulavuosina ryhdyttiin pitämään,
jäivät pois käytännöstä marraskuusta 1936 alkaen. Siitä lähtien oli
työttömyyttä osoittavista luvuista käytettävissä vain työnvälitystoi-
misten ilmoitukset työnhakijoista. Mutta joulukuusta 1938 alkaen

on työttömyyskortistot jälleen otettu käyttöön. Työttömyyden laajuudesta on siten saatavissa riittävästi tarkat tiedot.

E. Työväen palkat

Työväen palkkatilastoon on aivan viime vuosina saatu huomattavia parannuksia, vaikka puutteellisuuksia vieläkin on. Maataloustyöväestön palkoista julkaistaan Sosiaalisessa Aikakauskirjassa varsin tuoreet tiedot kaksi kertaa vuodessa, helmikuussa vuosipalkollisista ja syyskuussa kaikista muista, kuten pöytätyöväestön palkoista heinäkuussa kerättyjen tietojen perusteella. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos laatii sitäpaitsi kuukautisen palkkaindeksiä, joka on laadittu Maataloustuottajain Keskusliiton julkaisemien tietojen pohjalla.

Palkkatilastossamme ollut suurin puute, tietojen puuttaminen teollisuustyöväestön palkkatasosta ja sen kehityksestä, on nyttemmin jossain määrin saatu poistetuksi. Sosiaalisessa Aikakauskirjassa julkaistaan kesäkuun numerossa tietoja teollisuustyöväestön palkoista edellisen vuoden aikana. Vuoden 1936 palkoista saatiin ensi kerran julkisuuteen tällainen tilasto. Tilasto käsittää pääasiassa vain suurtyönantajien palveluksessa olevaa työväestöä, mutta edustaa kuitenkin nykyisin noin neljättä osaa varsinaisesta teollisuustyöväestöstä. Vuosittain koetaan tilastoon tehdä täydennyksiä ja saada se siten nykyistä edustavammaksi. Mainittakoon, että teollisuustyöväestön palkkojen ja samalla muiden alojen palkkojen kehityksestä vuosina 1920-1934 on maisteri K. Tamminen tehnyt tutkimuksen, joka julkaistiin Kansantaloudellisessa Aikakauskirjassa vuonna 1935.

Toimistopöytätyöväestön G. Noddenin ilmoituksen mukaan "valtion työntekijöiden palkkauksesta on tarkoitus saada selostus Sosiaalisessa Aikakauskirjassa kesäkuun numeroon. Tämä tilasto on ajateltu jokuvuotiseksi. Liikealalla toimivien palkkoista on keskiluokkakomiteassa varten suoritettu tutkimuksia. On myöskin suunniteltu liikealaa koskevaa säännöllistä vuositilastoa. Näiden suunnitelmien toteuttaminen vienee kuitenkin vielä aikaa." "Helsingin kaupungin työntekijöiden palkoista on tämän kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa jatkuva tilasto, jonka kehittämiskysymys on viime aikoina ollut vireillä." (Ks. Ilmari Teijula: Palkkatilastomme, Sosiaalinen Aikakauskirja 1939 n:o 5)

F. Kauppa

Kauppaa koskevaan suhdannetilastoon on saatu myös liikkeistöä. Kotimankaupan kehitystä kuvaavana julkaistaan "Unituksessa" koti-

maankaupanarvoa osoittava indeksi, joka perustuu sekä tukku- että vähittäisliikkeiltä kerättyihin tietoihin. Indeksien perustavuonna on nykyisin vuosi 1935. Indeksit on kausivaihteluista puhdistettu. Tri Stadiuksen "Talouselämässä" julkaisemiin erikoissuhdanneindekseihin sisältyvät myös tukkukauppaa ja vähittäiskauppaa koskevat kausivaihteluista puhdistetut indeksit. Tukkuviennin-indeksi on laskettu Suomen Pankin keräämien tukkuviennin arvon suuruutta edustavien lukujen perusteella. Vähittäiskaupaindeksi käsittää maan kaikkien osuuskauppojen vähittäisviennin, jonka lasketaan edustavan noin kolmasosaan koko vähittäiskaupasta.

Ulkomaankaupan indeksit on kokonaan uudistettu käyttämällä perusvuotena vuotta 1935 ja saattamalla indeksien perustava käytetty "punnukset" nykyisiin olosuhteita vastaaviksi (Vrt. Verner Lindgren: New Indices for Foreign Trade, Bank of Finland Monthly Bulletin, No. 4 1939)

Muita uudistuksia suhdannetilastossa

Sein elinkustannusindeksi että tukkuhintaindeksi on uudistettu. Vuonna 1928 suoritettua elinkustannustutkimuksen tietoja hyväksikäyttämällä on elinkustannusindeksi saatu aikaisempaa luotettavammaksi; perusvuodeksi on otettu vuosi 1935. Tammikuusta 1939 lähtien myös tukkuhintaindeksi julkaistaan uudistettuna. Myöskin sen perusvuodeksi on otettu vuosi 1935 (vrt. Tilastokatsauksia 1938 n:o 12 sekä 1939 n:o 2). Sitäpaitsi on aikaansaatu sivan uusi hintakehitystä osoittava indeksi, Suomen Pankin kulutushintaindeksi, jonka perusvuonna on vuosi 1931. Tämän indeksin suuri etu on mm. siinä, että tiedot kerätään ja julkaistaan aina viikottain.

Maanviljelijöiden tuotteistaan saamista hinnoista julkaisee Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos selvityksen kuukausittain. Tiedot on kerätty vuodesta 1932 lähtien. Aikaisintaan ovat nämä tiedot valmiina noin neljän viikon kuluttua tarkastettavan kuukauden viimeisestä päivästä lukien. Alkutiedot hintaselvityksiin saadaan maataloustuotteita ostavilta osuustoiminnallisilta liikkeiltä, kuten meijereiltä, osuuskaupoilta, karjamyyntiosuuskunnilta ja munamyntiosuuskunnilta. Tiedoittajien keskimääräinen luku oli viime vuonna noin 200 vaiheilla. Ne tuotteet, joiden luovutushinnoista tiedot on julkaistu, ovat seuraavat: vehnä, ruis, ohra, kaura, peruna, maito, kananmunat, naudanliha sekä sianliha. Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos selvittää kuukausittain myös maataloudessa

käytettyjen tuotantovälineitten ("maataloustarvikkeitten") hintakehitystä. Tiedot niistä on toistaiseksi julkaistu vain neljännesvuosittain "Fellervo"-lehdessä. Hintaindeksi on laadittu seuraavista tarvikeryhmistä: maatalouskoneet ja -kalusto, väkirehut, lannoitteet sekä rakennustarvikkeet. Näiden ryhmäindeksien perusteella on laskettu yleinen maataloustarvikkeiden hintaindeksi, jota selvityksissä on verrattu tuotteiden hintaindeksiin. Tilastollisen Päätösimiston julkaisemien eri kulutustarvikeryhmien indeksien perusteella on laskettu myös maanviljelijöiden ostamien kulutushyödykkeiden hintaindeksi. Markkinatutkimuslaitoksen kuukautisesta palkkaindeksistä sekä markkinoille tulevien maataloustuotteiden paljouksia koskevista tutkimuksista oli jo edellä puhe. Lähempi selostus Fellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen suhdannetilastosta on mm. "Fellervo"-lehden numeroissa 1937 n:o 35 sekä 1939 n:o 5.

Edellä mainittiin tri Stadiuksen "Talouselämä" varten laatimasta yleisestä suhdanneindeksistä. Tämä yleisindeksi perustuu seuraavan yhdeksän erikoisindeksiin: 1) työtunteja teollisuudessa, 2) vientiteollisuuden volyymi, 3) kotimarkkinateollisuuden volyymi, 4) tavaravaihtojen kulkevat vaunuakselikilometrit, 5) tuonnin arvo, 6) viennin arvo, 7) tukkukaupan arvo, 8) vähittäiskaupan arvo ja 9) clearingliike.

Kysymyksessä olevan suhdanneindeksin merkitys on varsinaisesti sen perustana olevissa erikoisindekseissä, joiden heikkien perusvuonna on vuosi 1935 ja jotka ovat kaikki puhdistetut kausivaihteluista. Muutamista näistä indekseistä on saatu suoraan muista julkaisuista soveltamalla vain perusvuodeksi vuosi 1935. Useimpiin indekseihin nähden on kuitenkin kausipuhdistus suoritettu vartavasten. Aivan uuden sarjan muodostaa vähittäiskaupan arvoa osoittava indeksi, josta edellä kauppaa koskevan tilaston yhteydessä oli jo puhe.

Helsingissä, kesäkuun 5p:nä 1939